

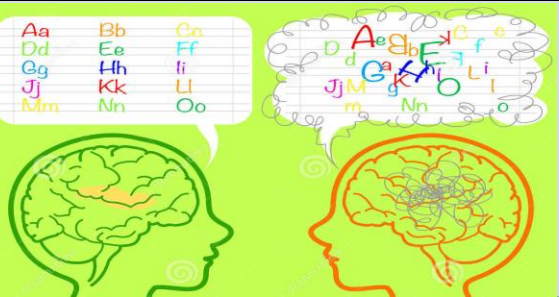
2011671 Nifer o eiriau 1100 ECEY6006C – Cefnogi plant ag anghenion ychwanegol - Dyslecsia

Cyflwyniad - Yn ôl Grant (2004) mae dyslecsia yn effeithio o leiaf 10% o boblogaeth ac mae o leiaf 1 o bob 3 o ddisgyblion gyda rhyw fath o ddyslecsia.

Beth yw dyslecsia?

Yn ôl University of Oxford (dim dyddiad) mae'r diffiniad o ddyslecsia yn newid trwy'r amser, ond mae nifer o nodweddion cyffredin wedi'u cytuno. Mae pobl sydd â dyslecsia yn ffeindio torri lawr geiriau yn eu rhannau cyfansoddol lleiaf yn anodd, sydd yn gwneud dysgu iaith yn broses anodd yn aml. Mae dyslecsia yn rhedeg mewn teuluoedd a hefyd yn aml yn cyd-fynd ag anawsterau mewn sgiliau eraill, fel canolbwyntio, trefnu a chyfrifo.

Yn ôl British Dyslexia Association (dim dyddiad) diffiniad o ddyslecsia yw anhawster dysgu, sydd yn effeithio'n bennaf ar sgiliau sy'n gysylltiedig â sillafu a darllen geiriau yn rhugl ac yn gywir. Nodweddion nodweddiadol o ddyslecsia yw cyflymder prosesu geiriol, cof geiriol ac ymwybyddiaeth ffonolegol. Fodd bynnag nad yw dyslecsia yn unig yn effeithio'r sgiliau hyn. Mae dyslecsia yn ymwneud a phrosesu gwybodaeth. Mae rhai pobl sydd yn ddyslecsig yn cael problemau prosesu a chofio gwybodaeth maent yn ei chlywed a gweld. Mae cael problemau prosesu gwybodaeth yn effeithio ar ddysgu a sgiliau llythrennedd. Mae dyslecsia hefyd yn effeithio ar feysydd eraill fel sgiliau trefnu.



(Ffynhonnell: Castagno, 2016)

Adnabod a Diagnosis

Yr unig ffordd y gellir gwneud diagnosis ffurfiol o ddyslecsia yw trwy Ddiagnostig gan aseswr dyslecsia. Bydd yr asesiad hwn yn dweud wrth y rheini neu gofalwr a yw'r plentyn yn ddyslecsig neu beidio. Bydd y riant/ gofalwr yn derbyn adroddiad manwl yn amlinellu meysydd cryfderau a gwendidau a syniad cliriach o broffil gwybyddol eich plentyn a'r ffordd orau i'w gefnogi (British Dyslexia Association dim dyddiad b). Fodd bynnag mae diagnosis dyslecsia mewn plant ifanc yn gallu fod yn anodd i rieni ac athrawon gan fod nid yw'r arwyddion a'r symptomau bob amser yn amlwg. Y gynharaf mae plentyn sydd gyda dyslecsia ei ddiagnosis, y mwyaf effeithiol y mae ymyriadau addysgol yn debygol o fod (NHS, 2022b). Mae'r asesiad llawn am ddyslecsia yn archwilio o sgiliau galluoedd prosesu gwybyddol ac academiaidd. Wedyn yn dilyn bydd adroddiad sydd yn rhoi gwybodaeth am ddifrifoldeb a natur unrhyw anawsterau. Bydd yr adroddiad yn gwneud ystod o argymhellion gwybodus i gefnogi'r plentyn. Mae'r adroddiad diagnostig yn dystiolaeth ffurfiol o ddyslecsia (The Dyslexia Association, 2023).

Rhwystrau

Pandemig – Yn ôl Soriano-Ferrer *et al* (2021) mae Covid-19 wedi cael effaith negyddol ar blant sydd yn ddyslecsig. Mae'r canlyniadau yn cyfleu bod plant sydd yn ddyslecsig yn cael lefelau cynyddol o symptomau o bryder ac iselder. Mae plant yn ystod cyfnod covid-19 yn dangos llai o weithgarwch darllen a llai o gymhelliant darllen. Hefyd roedd y rheini yn gweld yn anodd sefydlu arferion astudio ac nad oedd y eu plentyn yn cael y cymorth digonol gan athrawon ar sut i gefnogi dysgu eu plentyn. Mae Forteza *et al* (2021) yn cytuno bod y Pandemig wedi effeithio ar iechyd meddyliol plant ac yn awgrymu bod plant sydd yn ddyslecsig yn teimlo pwysau mawr o straen, oherwydd eu hathrawon sydd gyda disgwiliadau isel o ran eu perfformiad. Mae hyn yn arwain at greu emosiynau cryf. Mae rheini wedi adrodd bod heriau penodol gyda gwersi ar-lein a gwaith sydd wedi cael ei osod a roedd rhan fwyaf o plant yn gweld hwn yn fwy heriol na bod yn yr ysgol.

Mae'r heriau yn cynnwys:

- Dim llawer o strategaethau sydd eu hangen ar gyfer hunangyfeirio dysgu.
- Cyflymder dysgu a maint y gwaith, sydd yn ormod ar gyfer plant sydd yn arafach, gyda'r pwysau a straen ychwanegol o blant arall yn gorffen ac uwch lwytho gwaith yn gyflymach.
- Mae rhai plant yn ddiffyg annibyniaeth i weithio at ben eu hun, oherwydd eu bod yn ddibynnol ar gymorth 1:1 a hefyd grwpiau bach yn yr ysgol.

Fodd bynnag yn ôl Goodsall (2021) mae 20% o rheini wedi adrodd fod eu plant wedi cael effaith positif yn ystod cael addysg o gartref. Mae'r rhain yn cynnwys:

- Mae'r cartref yn lle mwy tawel gyda llai o wrthdysidiau.
- Mae'r plant yn gallu gweithio ar eu cyflymder eu hunain.
- Mae cael addysg o gartref wedi helpu llawer o blant sydd yn pryderu ysgol. I rai plant y cartref yw lle diogel ac yn galluogi rhai i ail ymgysylltu a dysgu.

Hunan-barch isel - Mae'r hunan-barch isel fel arfer o frwydrau, yr unigrwydd a rhwystredigaeth y maent wedi'i phrofi yn eu bywydau. Mae plant sydd gyda dyslecsia gorfod delio a thrafferthion yn yr ysgol. Mae plant sydd gyda dyslecsia hefyd yn delio gyda phlant ac oedolion sydd ddim yn deall dyslecsia mae hyn gallu rhoi pwysau ar y plentyn ac efallai arwain at fwlio. Wrth i'r anawsterau hyn barhau, efallai fydd y plentyn sydd gyda dyslecsia ddechrau credu bod y rheswm dros ei frwydrau yw nad yw yn alluog a ddim yn ddigon craff. Mae hyn yn gallu arwain at ei hunan-barch i ddechrau dirywio (Dyslexia connect, 2020). Mae hunan-barch isel yn gallu effeithio plant, oherwydd maen nhw yn aml yn teimlo'n anobeithiol am eu sefyllfa ac am ei ddyfodol. Mae plant sydd yn dioddef o hunan-barch isel yn meddwl bod pobl arall yn gweld nhw yn yr un modd a bod eraill yn debygol o wrthod, chwerthin, yn meddwl nad yw pobl yn parchu nhw a hefyd pobl yn fanteision arnynt (NHS Oxford Health, dim dyddiad).

Strategaeth - Mae Macmillan (2004) yn nodi bod agwedd strwythuredig gyda llawer o ganmoliaeth ac ailadrodd yn llwyddiannus i helpu plant sydd yn ddyslecsig. Mae rhoi canmoliaeth i blentyn yn bwysig iawn. Mae'n helpu i'w hysgogi i ddysgu mwy ac yn adeiladu eu hyder (Dyslexic Mum, 2022). Mae canmoliaeth yn hybu hyder y plentyn. Trwy ddefnyddio canmoliaeth, mae'n dangos i'r plentyn sut i siarad a meddwl yn bositif am ei hunain. Mae'n hefyd yn helpu'r plentyn i ddysgu sut i adnabod pan fydd yn gwneud yn dda a theimlo'n falch o hunain (raisingchildren.net, 2023). Fodd bynnag, mae llawer o rieni yn tueddu i adeiladu eu plant â datganiadau ffug (Firestone, dim dyddiad). Felly dylai canmoliaeth dim ond cael ei rhoi os mae angen. Mae plant yn gwybod pan nad ydym yn ddilys, yn enwedig os mae'r un geiriau canmol yn cael ei ddefnyddio drosodd a throsodd. Mae canmoliaeth yn fwy effeithiol pan fo'n benodol a phan mae rhieni ac ymarferwyr yn cofio pryd a sut i ganmol (Parenting NI, 2016). Yn ôl Firestone (dim dyddiad) mae ymchwil yn cyfleu bod yna effeithiau positif canmol plant, ond mae yn dibynnu ar ba fath o ganmoliaeth i ni roi i'r plentyn.



(Ffynhonnell: Morozov, 2020)

Casgliad - Mae dyslecsia yn effaith ar lawer o blant ac yn dod gyda llawer o rwystrau. Fodd bynnag, mae llawer o strategaethau y gallwn eu defnyddio i alluogi plant i lwyddo mewn bywyd.

Rhestr Cyfeirnod

Additional Learning Needs and Education Tribunal (Wales) Act 2018, anaw 2. Ar gael o: <https://www.legislation.gov.uk/anaw/2018/2/contents/enacted>. (Darllenwyd: 20 o Fai 2023).

British Dyslexia Association. (dim dyddiad a) *About dyslexia*. Ar gael o: <https://www.bdadyslexia.org.uk/dyslexia/about-dyslexia/what-is-dyslexia#:~:text=Definition%20of%20dyslexia&text=Dyslexia%20is%20a%20learning%20difficulty%20that%20primarily%20affects%20the%20skills,memory%20and%20verbal%20processing%20speed>. (Darllenwyd: 3 o Fai 2023).

British Dyslexia Association. (dim dyddiad b) *Is my child dyslexic?* Ar gael o: <https://www.bdadyslexia.org.uk/advice/children/is-my-child-dyslexic/diagnosis#:~:text=The%20only%20way%20dyslexia%20can,child%20is%20dyslexic%20or%20not>. (Darllenwyd: 10 o Fai 2023).

Castagno, C. (2016) *Dyslexia brain stock illustration*. Ar gael o: <https://www.istockphoto.com/vector/dyslexia-brain-gm524725646-92267195>. (Darllenwyd: 24 o Fai 2023).

Children's Commissioner. (2020) *Children without internet access during lockdown*. Ar gael o: <https://www.childrenscommissioner.gov.uk/blog/children-without-internet-access-during-lockdown/>. (Darllenwyd: 22 o Fai 2023).

Devon County Council. (dim dyddiad) *Medical model*. Ar gael o: <https://www.devon.gov.uk/equality/home/disability/medical-model>. (Darllenwyd: 22 o Fai 2023).

Disability Nottinghamshire. (dim dyddiad) *Social Model vs Medical Model of disability*. Ar gael o: <https://www.disabilitynottinghamshire.org.uk/index.php/about/social-model-vs-medical-model-of-disability/>. (Darllenwyd: 22 o Fai 2023).

Dyslexia connect. (2020) *Dyslexia Connect Blog*. Ar gael o: <https://www.dyslexiaconnect.com/dyslexia-connect-blog/dyslexia-and-self-esteem-problems/#:~:text=This%20low%20self%20Desteem%20usually,who%20do%20not%20understand%20dyslexia>. (Darllenwyd: 17 o Fai 2023).

Dyslexic Mum. (2022) *Give Dyslexic Children Helpful Fact Based Praise*. Ar gael o: <https://www.dyslexicmum.co.uk/help/give-dyslexic-children-helpful-fact-based-praise#:~:text=Giving%20a%20child%20praise%20is,more%20and%20builds%20their%20confidence>. (Darllenwyd: 21 o Fai 2023).

Equality Act 2010, c.15. Ar gael o: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/15/contents>. (Darllenwyd: 19 o Fai 2023).

Firestone, L. (dim dyddiad) *The Problem with Overpraising Children*. Ar gael o: <https://www.psychalive.org/problem-overpraising-children/>. (Darllenwyd: 21 o Fai 2023).

Forteza, D. et al. (2021) *Inclusion, Dyslexia, Emotional State and Learning: Perceptions of Ibero-American Children with Dyslexia and Their Parents during the COVID-19 Lockdown*. Ar gael o: <https://www.mdpi.com/2071-1050/13/5/2739>. (Darllenwyd: 20 o Fai 2023).

Goodsall, H. (2021) *The Impact of Covid on the Dyslexic Community*. Ar gael o: <https://cdn.bdadyslexia.org.uk/uploads/documents/Impact-of-Covid-on-Dyslexic-Community.pdf?v=1632142248>. (Darllenwyd: 20 o Fai 2023).

Government Equalities Office. (2010) *EQUALITY ACT 2010: WHAT DO I NEED TO KNOW? DISABILITY QUICK START GUIDE*. Ar gael o: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/85011/disability.pdf. (Darllenwyd: 20 o Fai 2023).

Gov.uk. (2015) *Equality Act 2010: guidance*. Ar gael o: <https://www.gov.uk/guidance/equality-act-2010-guidance#:~:text=Print%20this%20page-.Overview,strengthening%20protection%20in%20some%20situations>. (Darllenwyd: 19 o Fai 2023).

Grant, F. (2004) *DYSLEXIA – A BARRIER TO NATURAL LEARNING*. Ar gael o: <https://www.uhi.ac.uk/en/t4-media/one-web/university/learning-and-teaching-academy/event-docs/l-and-t-conferences/ltc17/files/dyslexia-handout.pdf>. (Darllenwyd: 20 o Fai 2023).

Joanisse, M. (2021) *Meeting the challenge of dyslexia in the pandemic and beyond*. Ar gael o: <https://rsc-src.ca/en/voices/meeting-challenge-dyslexia-in-pandemic-and-beyond> (Darllenwyd: 21 o Fai 2023).

Macmillan, J. (2004) *Suzuki Training for Children With Dyslexia*. Ar gael o: <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=40637b9b05d1f520c91f5c0dd28b243a4f554329>. (Darllenwyd: 22 o Fai 2023).

Morin, A. (dim dyddiad) *How to give praise that builds kids' self-esteem*. Ar gael o: <https://www.understood.org/en/articles/how-to-give-praise-that-builds-your-childs-self-esteem>. (Darllenwyd: 22 o Fai 2023).

Morozov, A. (2020) *Motherhood, childhood, congratulation concept stock illustration*. Ar gael o: <https://www.istockphoto.com/illustrations/parent-praise-child>. (Darllenwyd: 24 o Fai 2023).

NHS. (2022a) *Symptoms-Dyslexia*. Ar gael o: <https://www.nhs.uk/conditions/dyslexia/symptoms/>. (Darllenwyd: 15 o Fai 2023).

NHS. (2022b) *Diagnosis-Dyslexia*. Ar gael o: <https://www.nhs.uk/conditions/dyslexia/diagnosis/#:~:text=The%20earlier%20a%20child%20with,symptoms%20are%20not%20always%20obvious>. (Darllenwyd: 18 o Fai 2023).

NHS. (2022c) *Management-Dyslexia*. Ar gael o: <https://www.nhs.uk/conditions/dyslexia/living-with/>. (Darllenwyd: 21 o Fai 2023).

NHS Oxford Health. (dim dyddiad) *Self-esteem*. Ar gael o: <https://www.oxfordhealth.nhs.uk/wp-content/uploads/2020/03/OH-198.20-Self-Esteem.pdf>. (Darllenwyd: 20 o Fai 2023).

Parenting NI. (2016) *The Importance of Praise and Encouragement*. Ar gael o: <http://www.parentingni.org/wp-content/uploads/2016/04/Importance-of-Praise-and-Encouragement-2.pdf>. (Darllenwyd: 22 o Fai 2023).

Raisingchildren.net. (2023) *Praise, encouragement and rewards*. Ar gael o: <https://raisingchildren.net.au/toddlers/connecting-communicating/connecting/praise#:~:text=Praise%20nurtures%20your%20child's%20confidence,different%20ages%20for%20different%20things>. (Darllenwyd: 22 o Fai 2023).

Soriano-Ferrer, M. et al. (2021) *Psychoeducational Challenges in Spanish Children With Dyslexia and Their Parents' Stress During the COVID-19 Pandemic*. Ar gael o: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2021.648000/full>. (Darllenwyd: 20 o Fai 2023).

The Dyslexia Association. (2023) *Assessments for children*. Ar gael o: <https://www.dyslexia.uk.net/services/diagnostic-assessments/childrens-assessment/>. (Darllenwyd: 20 o Fai 2023).

Unicef. (2020) *Two thirds of the world's school-age children have no internet access at home, new UNICEF-ITU report says*. Ar gael o: <https://www.unicef.org/press-releases/two-thirds-worlds-school-age-children-have-no-internet-access-home-new-unicef-itu#:~:text=Globally%2C%20around%2060%20per%20cent,age%20children%20in%20rural%20households>. (Darllenwyd: 23 o Fai 2023).

University of Oxford. (dim dyddiad) *What is Dyslexia?* Ar gael o: <https://dyslexiahistory.web.ox.ac.uk/what-dyslexia>. (Darllenwyd: 18 o Fai 2023).

Welsh Government. (2018) *ADDITIONAL LEARNING NEEDS AND EDUCATION TRIBUNAL (WALES) ACT*. Ar gael o: <https://www.gov.wales/sites/default/files/publications/2018-04/additional-learning-needs-and-education-tribunal-wales-act-2018-explanatory-memorandum.pdf>. (Darllenwyd: 20 o Fai 2023).